

V
B
J
C

patri 10469.

10363

Dzieło to w imieniu JW. Józefa Szczytta w Tabołkach (na Białej Rusi) składam Prof. Łepkowskiemu do jego zbioru pogrzebowych pamiątek rodzin Królewskich Polskich.

Konst. Gnezdziecki

w Maju 1879

1835

PARENTALIA
IN ANNIVERSARIO FUNERE
MARIÆ CLEMENTINÆ
MAGNÆ BRITANNIÆ &c.
REGINÆ

HABITA

In Aula maxima Collegii Urbani

CORAM

SACRO COLLEGIO

Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD.

S. R. E. CARDINALIUM

JUSSU

SACRÆ CONGREGATIONIS

DE PROPAGANDA FIDE

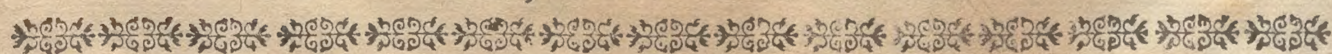
AUCTORE

PHILIPPO D'AZON ROMANO

In eodem Collegio Eloquentiæ Professore.

Dominicus Muratori inv. et delin. Vincen. Franceschini sculp.

ROMÆ, MDCCXXXVI.

Typis Sacræ Congregationis de Propaganda Fide.

SUPERIORUM FACULTATE.

ORATIO.

TRATUS hic parietum squallor, hoc Urbis veluti justitium, triste hoc vestrum omnium silentium, atque hæc funebri, regioque ornatu notissima Imago, in quam, CARDINALES AMPLISSIMI, non sine lacrymis intuemini, satis in mentem eum revocant diem, in quo, recurrente nunc potissimum anno, MARIA CLEMENTINA, MAGNÆ BRITANNIÆ REGINA, immatura morte prærepta est. O diem doloris plenum & luctus! O annum tanti vulneris memoria in omnem posteritatem acerbissimum! O mortem nulla satis comploratione dolendam! Itane igitur tot, tantisque Italiæ, imo Europæ universæ calamitatibus, illud etiam ad augendam temporum acerbitatem accessit, ut nobis Poloniæ decus, Romæ gloria, Religionis lumen, & virtutum omnium exemplar spectatissimum inopino fato raperetur? Lugete virgines & matronæ, lugete orphani & viduæ, civium omnium ordines sine intermissione lugete. Digna est omnium lacrymis mortua, quæ viva omnium lacrymas abstergebat, facta

omnium

omnium & ſolatium, & mater. Nulla tanta eſt doloris ſignificatio, quæ non ei debeatur, a qua dolentes ſemper recreabamur, & quam caſus omnes noſtros longe magis, quam ſuos, dum vixit, doluiſſe compertum eſt. Nos vero, qui vulneris hujus vim præ ceteris ſenſimus, & non ſentire modo, ſed teſtari quoque tenemur, quo lacrymarum genere juſta MARIÆ CLEMENTINÆ funeri perſolvemus? Qua laudum prædicatione huic Religionis (dixerim) Vindici parentabimus? Quid primum loquar, quid ultimum? Quid prius mirer, quid poſterius? Quid in ea magis celebrandum exiſtimem, in qua omnia ſunt maxima? Vereor, Eminentissimi Principes, ne veſtram decipiam expectationem, & ne, ſi quæ magna dixerim, vos longe majora cogitetis, aut ſi multa dicendo commemoraverim, vos plura deſideretis. Sed quoniam de MARIA CLEMENTINA nemo ſatis eſt pro dignitate dicturus, dicam utcumque, Patres Eminentissimi, atque illud dicam, quod & in omnium ore verſatur, & vos ipſi ſoletis crebris uſurpare ſermonibus. Tanta ſcilicet in morte MARIÆ CLEMENTINÆ fuit in hac Urbe de illa in omnibus ſanctitatis opinio, tantus plauſus & prædicatio, ut, quod ei publicus dolor, & CLEMENTIS XII. Pontificis vere Opt. & Max. munificentia funus ornavit, non tam funus fuerit, quam triumphus magnificentiſſimus. Hoc præcipuum a vobis dicitur, hoc a me quoque dicetur, atque hoc ego unum tot in ea, tantarumque oſtendam argumentum eſſe virtutum, ut aliud fortaſſe majus eſſe non poſſit.

Et profecto quam varia ſunt multitudinis judicia? Quam difficile neminem offendere? Quam arduum probare ſe omnibus? Quam rarum ad acceptiſſimam hanc opinionem accedere ſolius commendatione virtutis? Percurrite obſecro, Eminentissimi Principes, ſapientiſſima veſtræ mentis acie non modo recentia, ſed vetuſtiſſima quævis tempora; ex innumeris hominibus,

vir-

virtutum omnium genere præstantissimis, vix unum, aut alterum invenietis, quem summus omnium consensus semper probaverit, cujus integritatis fama major in dies, splendidiorque emicuerit, & in cujus morte præsertim nullus fuerit omnino, qui vitam ejus laudabiliter actam ne tacito quidem dente momorderit. Ego enim sic existimo, tria semper ubique terrarum esse hominum genera: vitiorum alios inimicissimos, amicissimosque virtutis; alios laudare quidem virtutem, sed interim in vitia dilabi; alios demum non modo in cœno & caligine jacere vitiorum, sed ita suis tenebris inhærere, ut virtutis lucem ægris oculis ferre non valeant. Hi profecto tam nequam naturæ sunt atque improbæ, ut neminem asserant in toto, qua late patet, orbe terrarum spectatæ virtutis hominem reperiri; & ad instar eorum, qui vitra colorata oculis adhibentes, colorata omnia conspiciunt, quibus ipsi vitiorum sordibus obruuntur, iisdem vel probatissimos quosque viros inquinatos esse opinentur. Nihil in terris per eos integrum, nihil sanctum; & si virtus ipsa de Cælo quodammodo laberetur, umbratilem dixerint esse virtutis speciem, at non virtutem.

Quam novum igitur, quam incredibile, quam pene divinum virtutis genus id esse dicendum est, quod non primi tantum & alterius, sed tertii quoque generis homines, latratores & mordacissimos, in obsequium trahat atque admirationem? Magnum quiddam profecto est, PATRES AMPLISSIMI, a laudato viro laudari, & summa consensione probari ab iis, qui probatissimi judicantur; suo enim judice tunc virtus æstimatur, amplissimumque fructum a tanti ponderis testificatione consequitur. At novum non est, neque mirum, quod, qui virtutem colunt, virtutem laudent, sectatoresque virtutis. Simile suum sibi simile appetit, & qui eadem, ac nos, natura & moribus præditi sunt, eos facile diligimus & probamus. Illud, illud admirabile, inaudi-

tum, ac prorſus inuſitatum eſt, virtutem ſcilicet a ſuis ipſius hoſtibus diligi, & a ſuis ipſius hoſtibus laudibus ſummis efferri. Quiſquis hanc laudis metam attingit, ut non divitiarum, non honorum, non auctoritatis, non amplitudinis, ſed ſola meritorum ſuffragatione apud ipſos virtutis hoſtes laudatiſſimus ſit, is digniſſimus profecto eſt, qui non modo cum ſummis viris comparetur, ſed Cælitibus etiam ipſis ſimillimus habeatur.

Jam vero quæ poterit virtuti MARIÆ CLEMENTINÆ par oratio inveniri? Hæc non ſolum viros omnes & amplitudinis, & ſapientiæ, & probitatis, & ſanctimoniæ laude ſpectatiſſimos in admirationem uſque excitavit, ſed ab iis quoque venerationem eſt conſecuta, qui rudes omnino atque ignari pietatis, nomen ipſum virtutis aut ignorant, aut contemnunt. Hanc in Urbe Roma inſolito quodam ſpectaculo poſt longa temporum intervalla probari ab omnibus & vidimus, & audivimus. Huic Fama, Gloria, & Invidia ipſa, jam non amplius invida famulari quodammodo viſa eſt, & in hac novimus mira omnium (ne uno quidem, aut altero excepto) acclamatione & plauſu triumphaſſe virtutem. Quod ne magnificentius a me, quam verius dictum eſſe videatur, revocate in mentem, AMPLISSIMI CARDINALES, cum eos dies, in quibus MARIA CLEMENTINA nobiſcum verſabatur, tum quoque illos, in quibus acerbiſſimo, diutinoque morbo correpta eſt, & in quibus, matura jam Cælo ex hoc mortalitatis theatro in æternitatem demigravit. Gratulabamur noſtris temporibus eſſe in hac Urbe Reginam, virtutum omnium conſenſione ſingularem atque admirabilem; utque gaudium noſtrum cum incredibili benevolentia conjunctum palam identidem teſtaremur, aderamus frequentes non raro, cum domo illa non alia de cauſa prodibat, niſi ut vel ſacras ædes inviſeret, vel ægrotantibus ea impertiretur charitatis officia, quæ matris eſſe potius, quam auguſtæ fœminæ

vide-

viderentur. Defigebamus avidi in ejus vultu oculos, ipſam quodammodo contemplaturi ſub humana ſpecie modeſtiam; atque, ut paucis complectar omnia, intuebamur illam non ſicut aliquam ex noſtra mortalitate concretam, ſed ex ipſis Cæli ſedibus ad nos delapſam: hinc nihil optabamus magis, niſi ut diu apud nos maneret tam raræ, tam inauditæ, tam cæleſtis virtutis exemplar. Ubi primum igitur in ipſo viridioris ætatis flore laborare eam accepimus tam difficili periculoſaque valetudine, ut victa a morbi vi cum natura, tum arte, nihil ſupereſſet amplius de mortali ipſius vita ſperandum: quanta, Deus bone, fuit ſubito in omnium hominum ordinibus conſternatio? Quantus in vobis omnibus, PURPURATI PRINCIPES, mœror? Quantus in Beatiſſimo CLEMENTE XII. dolor? Quæ totius Urbis lacrymæ & comploratio? Dolebant orphani, lugebant pauperes, lamentabantur ægroti, matrem, ſolatium, levamen ſuum amittere; atque omnes in MARIA CLEMENTINA vivum quoddam & pietatis ſpeculum, & ſanctitatis exemplar, & Religionis lumen extingui lacrymis & ſingultibus querebantur. Ac licet ad futuras belli clades omnis Italia tunc præſertim temporis contremiſceret, omniaque armorum ſtrepitu circumundique perſonarent; nihil tamen per eos dies de communi nos ſalute & periculo cogitantes, in unam MARIAM CLEMENTINAM oculos, mentem, & cogitationes omnes converteramus: de hac una in aulis principum, in privatorum domibus, in omnibus Urbis locis invicem quærebamus ſolliciti: pro hac una turmatim in omnibus pene Urbis templis aſſiduas ad Deum preces tot lacrymis, tanto ardore, tantaque ſpe effundebamus, ut vel divinitus eam reſtituendam nobis & conſervandam confideremus. Sed o ſpes fallaces! o incerta hominum vota! Feſtinabat illa ad æternæ felicitatis præmium, & cui nullus eſſet par honos in terris, non erat cur diutius negaretur in Cælo. Ergo poſtquam

B mul-

multiplicis diutiſſimique morbi vim acerbiſſimam tanta cum animi conſtantia toleraverat, ut vel ipſa doloris acerbitate ac diuturnitate lætaretur; poſtquam omnibus ea pietatis exempla tribuerat, quæ naturæ humanæ terminos ſupergredi viderentur; poſtquam, uno verbo, bonum certamen certaverat, curſum conſummaverat, fidem ſervaverat, & conſummata licet in brevi, multa tamen tempora expleverat; ad repoſitam ſibi Juſtitiæ coronam, quam repromiſit Dominus diligentibus ſe, in Cælum, ut jure meritoque confidimus, evolavit: tot tantiſque comitata virtutibus; ut quemadmodum eam omnes ab ipſo ſtatim rationis diluculo illuſtraverant, & omnes deinde in toto vitæ curriculo majori ſemper in dies luce ad occaſum uſque inſigniverant, ita omnes ſplendidius ſolito in extremo illo vitæ certamine decumbentis lecto interfuerint, omnes ægrotanti inſervierint, omnes morientem compoſuerint, omnes mortuam defleverint, omnes denique ex mortalitate ad immortalitatem ſuis pene humeris reportaverint.

Tunc vero, fractis omnibus illius modeſtiæ repagulis, qua illa, dum vixit, nos tamquam vinctos frænatoſque tenuerat, ne publicas in acclamationes deſcenderemus, clamare palam, prædicare virtutes, referre omnem anteactam vitam, concurrere ad regias ædes, complere forum, circumire palatium, orare adytum, & beatiſſimum ſeſe putare, quiſquis aut in eum locum receptus eſſet, ubi corpus ejus aſſervabatur, aut particulam aliquam ex iis veſtibus impetraſſet, quas MARIA CLEMENTINA ſeu vivens, ſeu moriens adhibuiſſet. Doleo, Patres Amplissimi, adeo mihi anguſtum temporis ſpatium fuiſſe definitum, ut nec pictores illos imitari fas ſit, qui, dum ingentem aliquam hominum multitudinem in exigua tabella coloribus debent exprimere, cum omnes ex integro pingere ibi non liceat, id ineunt conſilii, ut nonnullorum tantum ora, vultus, & corpus totum deſignent, reliquorum vero,

occul-

occultato corpore, vix manum, pedem, aut ſumma capita oſtendant. Tot enim, tanta, ac tam innumerabilia ſunt MARIÆ CLEMENTINÆ ſanctiſſima atque æternis digniſſima laudibus facta, ut ſi vel pauca delibare ſolum & attingere aggrederemur, difficillimum foret orationis exitum invenire. Pauciſſima hæc igitur, quæ generatim & præcipitanter quodammodo dicimus, aut potius abſorbemus, quanta ſint, maturius, obſecro, vobiſcum ipſi conſiderate.

Et primo diem illum, quo MARIÆ CLEMENTINÆ corpus, ex Baſilica duodecim Apoſtolorum in Vaticanum templum translatum eſt, recordamini. Quam nobile, Deus Immortalis, quam auguſtum, quam ſingulare, quam a ſæculis omnibus inauditum diei fuit illius in hac Urbe ſpectaculum! Certum omnibus atque exploratum eſt, nunquam alias Romam glorioſius, quam in eo funere triumphaſſe. Neque hic me, PATRES EMINENTISSIMI, multum commovet aut regia illa funeris pompa, quæ tanta cum laude, omniumque prædicatione & regii decoris majeſtatem, & Pontificis benevolentiam, liberalitatem, ac magnitudinem referebat; aut infinita pene illa, quæ concurrerat, omnium ætatum, omnium ordinum, omnis generis multitudo, ita ut ipſi ſeptem colles, ipſa Urbis mœnia tanto intereſſe ſpectaculo viderentur: magna hæc ſunt, non inficior, ſed nondum omnem ſuperant admirationem; ſunt rara, ſed non ſingularia; ſunt maxima atque inuſitata, ſed communia tamen cum aliis. Admirabile, ſingulare, unicum illud eſt, quod in tanto civium, in tanto exterarum gentium concurſu nemo unus eſſet, qui ad corporis illius adſpectum non animo commoveretur, non erubeſceret, non lacrymaretur, non inflammaretur ad virtutem, impietatem non perhorreſceret, non ſeſe Deo per MARIÆ CLEMENTINÆ merita commendaret. Hoc plane unius MARIÆ CLEMENTINÆ adeo proprium eſt, ut neminem,

aut paucissimos sui similes habeat; adeo gloriosum, ut omnium ætatum admirationem mereatur; adeo denique rarum, ut exclamare non dubitem, Romanorum Cæsarum, & veterum omnium Imperatorum triumphos cum hoc uno non lugubri, sed triumphali potius spectaculo, nec splendore, nec magnitudine, nec majestate, nec gloria posse conferri. Ostentent alii, per me licet, in triumphalibus illis pompis pugnas innumerabiles, victorias incredibiles, provincias subditas, subacta imperia, domitas gentes, catenatos reges, spolia, munera, currus, monumenta, arcus, obeliscos, & quævis alia romanæ potentiæ, romanique fastus insignia: solas ego illas lacrymas, quas ad aspectum corporis MARIÆ CLEMENTINÆ non doloris vis, non mali impendentis metus, non amissi spes lucri, sed sola opinio, & æstimatio virtutis ab omnium oculis extraxit & cordibus; solas eas, inquam, lacrymas triumphum esse omnium arbitror gloriosissimum. Illa enim, de quibus diximus, bellica trophæa & ornamenta, plerumque a casu, has autem lacrymas a consilio, illa a fuso sanguine & stragibus, has a pietate & virtute, illa non raro a populari assentatione, has non nisi a sincera voluntate emanasse certo scimus; illa demum ea victa fuisse ostendunt, quæ naturam habent & conditionem, ut vinci possint; hæ hominum mentes, animum, voluntatem, quæ nec ferro, nec viribus debilitari, vincique potest, sola virtutis admiratione expugnata esse demonstrant.

Quod si quis leve hoc putet ac parum, videat, ne peregrinus fortasse atque hospes in hoc orbis terræ domicilio judicetur. Ecquis enim tam rudis est rerum æstimator, qui nesciat quam grande, quam sublime, quam supra hominis virtutem positum sit, in hac Urbe ab omnibus sola meritorum commendatione probari? Hæc illa est Roma, a qua vel in ipso sole, prope dicam, labes discernuntur, quæ non tam virtute, quam virtutis perfectione movetur, & in qua cum præstantissima semper

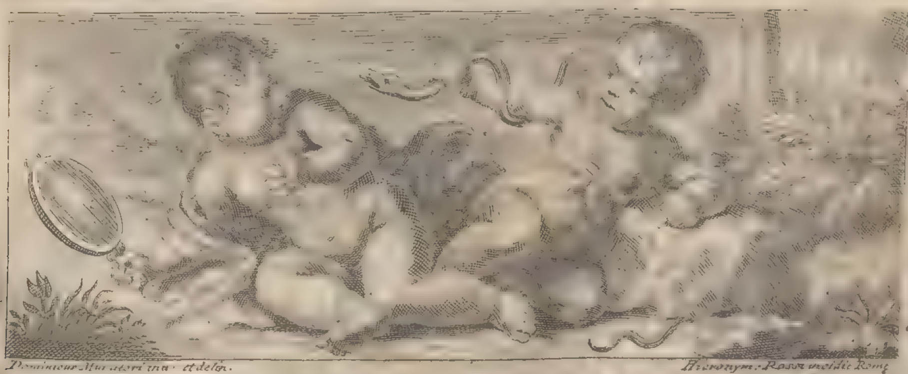
&

& maxima in rerum omnium genere viſa ſint, non niſi maximum in rebus omnibus & præſtantiſſimum conſideratur. Hic prout in Oceano non ſolum magna, ſed maxima quævis flumina confunduntur, nomenque deperdunt; hic vix infans, ac tenuiſſimæ ſtella magnitudinis quodammodo reputatur, quiſquis alibi veluti ſol, & quoddam virtutis culmen habetur; hic denique a nemine improbari inauditum, placere pluribus inuſitatum, laudari ab omnibus divinum eſt. Et erit igitur quiſquam, qui tantam hanc omnium omnino in hac Urbe de MARIÆ CLEMENTINÆ ſanctitate conſenſionem neſcio quid pluſquam mortale non fateatur? Unde in omnibus ſubita illa & inſolita cordis motio? Unde illi teneriores animi ſenſus? Unde cadentes illæ ex improviſo lacrymæ? Unde tanti illi ad pietatem ſtimuli, & tanta criminum deteſtatio, quam ad intuitum ejus corporis, in ſe quiſque ſentiebat? Hæc nonniſi divinitus contingere potuiſſe nemo non videt: ut amici enim, & inimici virtutis de admirabili MARIÆ CLEMENTINÆ pietate omnes idem ſentirent & prædicarent, id ſolum ab illo effici potuit, qui, ut Auguſtini utar verbis, inclinandorum habet cordium omnipotentiſſimam poteſtatem.

Hæc autem ipſa non populi, ſed Dei ipſius vox, ac teſtimonium, nonne ſatis, ſuperque declarat, MARIAM CLEMENTINAM in omni chriſtianarum virtutum genere heroicum, quem dicunt, gradum non attigiſſe modo, ſed propemodum ſuperaſſe? Injuria fieret, Eminentissimi Principes, ſublimi ſapientiæ veſtræ, ac tantæ Reginæ virtutibus, ſi ſingulas oratione perſequi vellem. Satis enim cauſæ magnitudo dignoſcitur ex amplitudine eorum, quæ conſequuntur: ſatis conſtat ex tam incredibili omnium in hac Urbe de ipſius ſanctitate conſenſu, & prædicatione, pietatem, ac Religionis cultum, juvandi proximi ſtudium, conſtantiam in adverſis, æquanimitatem in proſperis, vitæ ſeve-

ſeveritatem, animi demiſſionem, prudentiam, manſuetudinem, innocentiam, virtutes omnes tantas eſſe in hac una, quantæ in reliquis omnibus noſtrorum, & quampluribus etiam antiquorum temporum ſanctiſſimis fœminis, quas aut vidimus, aut audivimus, non fuerunt. Quamquam quid eis ego plura commemoro, qui de re certiſſima nihil dubitant? qui hæc omnia ſuis ipſi & viderunt oculis, & animo tenent? qui tot ſemper, ac tam præclara de MARIA CLEMENTINA judicia fecerunt? Vos, vos appello, PATRES AMPLISSIMI, Principes ejus Senatus, quo nullus eſt ſanctior, aut excelſior in terris; de veſtri hic loquor conſenſione judicii graviſſimi & maximi: vos MARIAM CLEMENTINAM vivum quoddam ſanctitatis exemplar prædicabatis; vos nuncupabatis illam chriſtiani hominis ſpeculum, & ideam; vos virtutis ejus faſtigium altius eſſe humanis obtutibus faſſi eſtis; & hac ipſa hodierna celebritate quid aliud oſtenditis, niſi quod non minor a vobis captus eſt dolor ex ejus morte, quam ex ejus virtutibus admiratio? Te vero, CLEMENS BEATISSIME, cujus voluntate & beneficentia tantus MARIÆ CLEMENTINÆ decretus eſt honor, ut illuſtrius effulſerit quodammodo in funere, quam effulſiſſet in ſolio, & qui publica illa mentis tuæ ſignificatione palam demonſtraſti non modo eam fuiſſe tibi ſemper acceptiſſimam, ſed, quod caput eſt orationis meæ, ſuis tantummodo meritis commendatam, quibus laudibus efferam? qua vi vocis, qua gravitate verborum conſilium & ſapientiam tuam extollam? Præclarum eſt tibi, quod tua præſertim ætate, tuiſque, dixerim, auſpiciis tanta MARIÆ CLEMENTINÆ virtus creverit & maturuerit: præclarius, quod alta quadam diſſimulatione, dum viveret, ei locum dederis, ut tota in lucem educeretur atque appareret: præclariſſimum, quod poſt exactum ejus vitæ curriculum imperaveris, ut iis illa efferretur honoribus, qui Urbi atque Orbi oſtenderent

rent universo eam fuisse semper non tam debito sibi regno, quam sua virtute Reginam. Primum enim felicitati, alterum prudentiæ, tertium sapientiæ tuæ singulari debemus. Ex quo dubitare non potes, quin & immortalium rerum tuarum fama majorum ad instar fluminum nova semper accessione augeatur, & quam apud homines tot ac tantis (debitæ tamen) æstimationis ac benevolentiæ significationibus extulisti, eandem apud Deum tuorum beneficiorum memorem & gratissimam sentias. Tibi autem, ad quem nostra tandem sese convertit oratio, JACOBE REX invictissime, (hoc enim nomine tua te virtus exornat, qua te ipsum, obstupescente Europa, & catholica Religione triumphante vicisti) dolendumne putem, an potius lætandum? Profecto, si tantæ Conjugis orbitatem spectes, dolendum; at si, quæ ad nos, quæ ad te, quæ ad eam ipsam MARIAM CLEMENTINAM gloria pervenerit, attenta cogitatione consideres, nobis, tibi, & ipsi MARIÆ CLEMENTINÆ lætandum. Nobis, quod incredibile ex ejus sanctissima vita & morte Apostolicæ Romanæ Sedi decus accesserit. Tibi, quod unus ex omnibus plane hominibus habitus fueris Conjuge tanta dignissimus. MARIÆ CLEMENTINÆ vero, quod a summo Principe, ab amplissimis Patribus, a maxima Urbe publicam, singularem, inauditam virtutis suæ testificationem acceperit.

CAR-

CARMEN.

TRistia lugubris depone insignia pompæ,
Roma dolens; rursusque hilari nitidissima cultu,
Cinge triumphales festo diademate crines.
CLEMENTINA tui justissima causa doloris,
Quamquam immaturò prærepta est funere terris,
Vivit adhuc, regnatque potens jam reddita Cœlo.
Tanto illam divina Themis super astra triumpho
Extulit, æternaque dedit gaudere corona.
Ægra laborabat paulatim absumpta tenaci
CLEMENTINA febri; lacrymasque precesque dolentis
Quis fando referat populi, queis jugiter omnes
Orabat Superos, cumulans altaria votis?
Unius a vita reliquorum vita salusque
Stare videbatur: cura hæc erat omnibus una,
Omnibus unus amor. Sed ineluctabile fatum
Est Mortis: non illa hominum vocesque laboresque
Audit, & indocilis flecti, falce omnia sternit.
CLEMENTINAM igitur quoque fato involvere eodem,
Nil genus, aut virides annos miserata, parabat.
Non tulit hoc, fuerat cui maxima CLEMENTINÆ
Semper cura & amor primævæ ætatis ab annis,
Religio; at supplex æterno Numine coram
Constitit, atque imo dedit has è pectore voces.

O Pa-

O Pater, o Terræ, Cœlique æterna Poteſtas,
Cujus ab arbitrio pendet mors, vitaque pendet,
Fatorumque ordo mortalibus omnibus; ergo
CLEMENTINA, *meum decus, & mea gloria, per quam*
Aurea jam rediit priſcis virtutibus ætas,
Dedidicere ſuos corruptaque ſæcula mores,
Occiderit, vitæque ſuæ melioribus annis
Morte diem claudat? Nec te, Pater optime, tangit
Tantus amor, tantuſque dolor, tantæque precantum
Et lacrymæ, & voces? Viden, ut ſua brachia ſupplex
Ad te protendens ipſo cum Principe Roma
Hanc ſibi ſervari clamat? Quis dignior unquam
Aut clamor fuit, aut clamantis gratia? Roma eſt
Arbitra per te terrarum, & Cœli arbitra; in illa
Me, Pater, æternam voluiſti figere ſedem.
Scilicet innumeros, qui Religionis honorem
Deturpant late in terris, revocantque nefando
Exemplo a pietate animos, das vivere, ſeros
Et ſpectare dies, longoſque ſeneſcere in annos;
CLEMENTINA, *ſui quæ ſolo lumine vultus*
Ad Cœlum Sontes rapit, æternoque decore
Meque, meoſque omnes effert, florentibus annis
Funere rapta cadet, viduamque reliquerit Urbem?
Non ita, vota movent ſi te, lacrymæque, preceſque,
Si qua, Pater, tibi cura mei eſt, ſi digna precamur;
Da redeat ſperata ſalus, da ſoſpes in annos
Vivat, & adſpiciat ſenium, ſeroſque nepotes.
Hæc ait, & lacrymis ſupplex orabat obortis
Religio. Aſſenſiſſe omnes extemplo putares
Cœlicolas; fuit in toto ſic plauſus Olympo.
At divina Themis, ſtudiis ardentibus acta,
Aſſurgens contra, valido ſic ore profatur.
O Pater, immenſum ſi te dare jura per orbem
Æqua decet, meritis ſi debita præmia reddis,
Quin CLEMENTINAM *tua ferri ad ſidera mandas?*
Quin merita donas illam, æternaque corona?

Hanc tu legitime, memini, certantibus olim
Pollicitus, Pater, es. Numquid mutabile Numen?
Divinæ num verſa retro ſententia menti?
Legitime CLEMENTINAM certaſſe, vel ipſa
Religio faſſa eſt. Cur ergo denegat olli
Debita dona? Satis num prœmia digna putarit
Sollicita humanæ, caſuraque gaudia vitæ?
Ah! pudet hanc fingi mercedem in Numine; Cælum
Cælum, ſed fallor, merces eſt non niſi Numen
Numine digna ſatis. Non raro at Sontibus ultro
Tempora vivendi tribuuntur longa. Quid inde?
Aut ideo vivunt, ut convertantur; in annos
Aut ideo vitam Sontes, & tempora ducunt,
Ut per eos ſceleris puri, & cæleſtia ſemper
Qui curant homines, aurum velut igne, probentur.
Humani menſura ævi non ducitur annis,
Sed virtute; diu vixit, quiſquis bene vixit.
Roma dolet, ſupplexque rogat: doleatque, rogetque.
Non æquus dolor eſt, qui debita prœmia Juſtis
Invidet. At virtutum exemplar tollitur; eſto:
Virtutum ſed reſtat adhuc ter grande JACOBUS
Exemplar, reſtatque Pater, Natique ſuperſunt.
Hi decus, & ſplendor maneant pietatis: ab iſtis
Religio capiet magnum ſatis incrementum.
Ergo Juſtitiæ ſanctum ac memorabile nomen
Si ſemper fuit in Cælo, Terraque, Ereboque,
Divinæ ſi fixa manent oracula mentis,
Nec tibi verſa, Pater, retro eſt ſententia; reddam
Debita fac Juſtis in Cælo dona, coronam
Fac CLEMENTINÆ meritis, Pater, æqua rependam.
Annuit Omnipotens. Plauſu Cælum omne ſecundo
Geſtiit, & lævum intonuit; crinitaque flammis
Nobilius ſolito riſit ſub nubibus Iris,

Moritura Filiis pia monita, & benedictionem impertitur.

E L E G I A.

NAti, dulcis amor, mea, Nati, blanda voluptas,
Deliciumque animi, dimidiumque mei;
Cernitis? En fragilis breviantur tempora vitæ,
Sola ſepulchralis reſtat & urna mihi.
En quo jam tandem miſeri convertimur omnes:
Pulveris exigui jactus & umbra ſumus.
Nil me ſceptra juvant: virides nil corporis artus,
Nil quidquid ſplendens aula decoris habet.
Sceptra cadunt, tituli pereunt, viridiſque juventa:
Omnia mors legi ſubjicit atra ſuæ.
Humanis igitur, Nati, ne fidite rebus:
Nil ſpes humanæ, quo recreemur, habent.
Naſcimur in lacrymis, lacrymabile ducimus ævum,
Clauditur & lacrymis ultima noſtra dies.
Humanas at opes ſi forte requiritis; illas
Non niſi qui Cæli regna requirit, habet.
Quærite regna Dei; primum hæc quærentibus, ultro
Humanæ vobis adjicientur opes.
In ſolo ſpes firma Deo eſt: ſolum ille rogatus
Plura dabit, quam ſpes auſa rogare fuit.
Ille dat Imperium; Reges facit ille potentes
Cum libet; & miſeros, cum libet, ille facit.
Ergo, Deo, Nati, confidite ſemper & illi
Vivite; non illi vivere nempe mori eſt.
Hoc moneo, hoc alta vobis ſit mente repoſtum:
Vive, HENRICE, *Deo*; CAROLE, *vive Deo.*
Patris ad exemplum veſtram traducite vitam,
Primaque ſit vobis cura, referre Patrem.
Illum & triſtantem, nimium & mea fata dolentem
Lenite: oh quantum me dolor ejus agit!

 Me

Me ſua cura premit: quin auſim dicere, id unum eſt
In me, quod doleam, nempe quod ipſe dolet.
Dixerat; & poſtquam Natos ad pectora preſſit,
Ultimaque illacrymans oſcula utrique dedit;
Erigit ad Cælum dextram, & benedicit utrique:
Hoc ſatis, ut videam non niſi fauſta ſequi.

Moritura Sponſum alloquitur.

ELEGIA.

SPonſe vale: vocor ad Cælum. Me nulla merentem
Dona licet, dignam, qui vocat, ille facit.
Ille ſuo lavit mea crimina ſanguine, & ille
Dat facilis veniam ſonti, & ad aſtra vocat.
Non ita captivus patriam ſuſpirat ademptam,
Tollitur ad centrum non ita flamma ſuum;
Ut cæleſtis ego patriæ ſuccendor amore:
Ad centrum rapior ſcilicet ipſa meum.
Portus adeſt; jam difficiles enavimus undas,
Turbida jam fugiunt æquora; portus adeſt.
At tibi longa via eſt, longum maris æquor arandum,
Et vincenda atro multa procella mari.
Quid dubitas? Iter abſolves, maris æquor arabis;
Diſrumpetque tuam nulla procella ratem.
Victor eris ventorum, undarum, hyemiſque, mariſque,
Et portum capiet ſalva carina ſuum.
Interea dura in duris, rebuſque ſecundis
Te ſerva: melior naſcitur ordo tibi.
Utque facis, Sobolis ſerva communis amorem;
Sint & imago tui, ſint & imago mei.
Non te contriſtet mea mors; nil illa dolendum
(Tanta eſt divinæ ſpes pietatis) habet.
Ergo tolle animos, & ſi me diligis, & ſi
Eſt tibi cura mei, ſit tibi cura tui.
Vive tibi, mihi vive, precor; feliciter annos
Vive tuos, Conjux optime, vive meos.

Sed

Sed jam deficio; jam deserit ægra loquentem
Vis linguæ: vocor ad sidera; Sponse vale.

E C L O G A.

Melibæus. Daphnis.

Melib. *DAphni, quid insolito turbatus pectora luctu,*
Et tristi de corde trahens suspiria, campos,
Lanigerumque pecus rediens ex Urbe, revisis?
An quia Romulidum spectasti nuper honores,
Magnificasque aulas, atque altæ mœnia Romæ,
Hinc tibi nec patrii colles, nec rura probantur?
Daph. *Tristitiæ causam si tu quoque noveris, & tu*
Tristis eris, tibi parque premet cor luctus. In omnem
Quæ se divinis notam virtutibus Orbem
Fecerat, & multo quam nuper carmine ad astra
Tollebat Thyrsis gaudens, tollebat Amyntas,
Anglorum Regina, inopino funere rapta est.
Melib. *O nimium rigidi dura inclementia fati!*
Regina extincta est? At nuper ab Urbe reversus
Narravit Lycidas magna inter gaudia cives
Esse, quod immitis vis morbi cesserat: ipse
Sæpius incolumem vidit considere templis.
Daph. *Audieras, & fama fuit tunc nuncia veri.*
Sed quoniam crebro morborum incertus & anceps
Exitus est, cives spes intercepta fefellit.
Vidi ego, cum pressi vendenda coagula lactis,
Bissenosque agnos Romam, totidemque capellas
(Ut fieret gravis ære manus) de more tulissem;
Urbe palam tota turbatos stare Quirites,
Et circum hac, illac lugubri tecta tumultu
Misceri, ac tristes audiri murmure voces:
Heu fatum! heu votis mors o nimis invida nostris!
Religionis honos, decus Urbis, gloria Regis,
CLEMENTINA, *obiit. Fletus jam solvite, cives,*
Solvi-

Solvite, nec lacrymis modus, aut ſit meta dolori.
Extincta eſt inopum Mater, noſtrumque levamen:
Omnibus hæ voces, dolor hic erat omnibus unus.

Melib. *Illud erat præter ſolitum, quod triſte ſonaret*
Fiſtula, & infauſtum quiddam portenderet axis.
Mirabar Cælo toties cecidiſſe ſereno
Fulgura, & ignitum ſub nocte ardere cometam.
Mirabar mæſtas ad paſcua læta capellas
Ire, nec arbuſti teneras depaſcere frondes,
Plenaque jejunos ſtare ad præſepia tauros.
Extinctam mæſtæ te, Clementina, *capellæ,*
Te tauri quoque ſenſerunt; certiſque vel ipſa
Sæpe tuam ſignis monuerunt ſidera mortem.

Daph. *Illa ſed æterno fruitur jam Numine felix,*
Sub pedibuſque videt nubes, & ſidera calcat.
Ah! nimium nobis magni te regia Cæli
Invidit, Clementina, *atque hinc te abſtulit, & te*
Eſſe ſuam voluit, noſque hic ſine honore reliquit.

Melib. *Daphni, erras. Cælum diviſit laudis honorem,*
Et corpus nobis, animum ſibi. Debita dudum
Olli erat hæc merces, tantis & gloria factis.

Daph. *O quantum decus! o quantum ſplendebat in illa*
Virtutum lumen! Fidei *qui cultus, & ardor!*
Qui ſenſus pietatis erat! demiſſio quanta,
Neglectuſque ſui, propriæque oblivio vitæ!
Sollicita in miſeros quam largo munera cenſu
Profudit! Sola hac inopes, ægroſque juvandi
Cura, aliquando ſui, facta omnibus omnia, regni
Suſpirabat opes, ſceptri nil cetera curans.
Sic mihi pene omnes memorabant nuper in Urbe
Mœrentes cives, lacrymis atque ora rigabant.

Melib. *O mihi quanta refers rerum miracula, Daphni!*

Daph. *Hactenus ex aliis quæ ſunt mihi cognita; nunc quod*
Hiſce oculis egomet vidi tandem accipe: ab una
Virtutes omnes addiſcito. In æde Minervæ
Quæ ſacra virgineæ Matri eſt, orabat, anhelans

Cæle-

Cælestis quondam pasci libamine mensæ
CLEMENTINA: *ingens virtutibus excita tantis*
Turba virum, matrumque aderat, defixaque in illam
Lumina quisque tenens, motus atque ora notabat.
Illius in vultu fixisse Modestia sedem,
Ipsaque visa Fides, Pietas visa ipsa. Superni
Tantus erat Panis cultus, reverentia tanta.
Jamque moræ impatiens divinæ munera mensæ
Sollicitabat amor; jam prompta est hostia, qua se
Ipse Deus nobis donat: sacer ecce minister
Velatum ostendit panis sub imagine Numen.
At dum Reginæ æthercam prope porrigit escam,
Ecce tibi medios inter famulosque, virosque
Nescio quis nostris de sylvis rusticus Alcon
Ad sacram, famulis frustra obnitentibus, aram
Accessit, cælique dapem patulo appetit ore.
Vix credas; famulos nutu Regina repressit,
Et veluti non digna sacri libaminis esset,
Pastori dat sponte locum, subitoque recedit.
Melib. *O mirum pietatis opus! cohibere cadentes*
Vix possum lacrymas: adeo mea pectora, Daphni,
Tam divina rapit virtus. Jam dicite laudes,
Pastores, festoque novos date gutture cantus.
CLEMENTINA *sibi fieri nunc talia mandat.*
Daph. *Omnes certatim manibus date lilia plenis,*
Atque super cineres festivos spargite flores.
CLEMENTINA *sibi fieri nunc talia mandat.*
Melib. *Carpamus lætas lauros, carpamus olivas,*
Et tumulum lauro, tumulum decoremus oliva.
CLEMENTINA *sibi fieri nunc talia mandat.*
Daph. *Pleno festa decet testari gaudia plausu,*
Et mortis signare diem, & celebrare triumpho.
CLEMENTINA *sibi fieri nunc talia mandat.*
Melib. *Ite procul lacrymæ, tristes procul ite dolores,*
Dictaque ferali lugubria carmina cantu.
CLEMENTINA *sibi fieri non talia mandat.*

Daph.

Daph. *Ite procul myrti, nigræ procul ite cupreſsus,*
Sertaque de tilia, & ferrugineis hyacintis.
CLEMENTINA *ſibi fieri non talia mandat.*
Melib. *Illa Erebi victrix, victrix faſtuſque, ſuique,*
Cœleſti cingit victricia tempora ſerto,
Et palmis, quas tanta tulit victoria, gaudet.
Daph. *Illa expers terræ, ſpoliataque corporis hujus*
Pondere, migravit felix ad ſidera, felix
Vivit, & æternos felix quoque vivet in annos.
Melib. *Ergo, tibi merito quæ confert præmia virtus,*
Excipe; reſpiciaſque volens campoſque, pecuſque,
Paſtoreſque: tuas celebramus carmine laudes.
Daph. *Ergo cape æthereum, terrenum quæ renuiſti*
Regnum; reſpiciaſque potens campoſque, pecuſque,
Paſtoreſque: tuum celebramus carmine nomen.
Melib. *Dum tellus pecudes, dum Cœlum ſidera paſcet,*
Semper honos, decoriſque tui monumenta manebunt.
Daph. *Et dum flumen aquas, & habebit campus ariſtas,*
Semper amor, vitæque tuæ documenta manebunt,
Fiet & in noſtris major tua gloria campis.

Tibris ad Viſtulam, regale Poloniæ Flumen,

EPISTOLA.

L*ittera, quam ſpectas, ab amico* T*ibride venit;*
Prima fronte parum, quo recreeris, habet.
Eſt ater ceræ color, & lugubria ſignat:
Charta madet lacrymis humida facta meis.
At lege; lecta animum relevabit, nuncia luctus
Sit licet illa mei, ſit licet illa tui.
Occidit *(heu mortis facinus!) florentibus annis*
CLEMENTINA, *tui gloria prima ſoli.*
Quid loquor, ah demens? Decus occidit Urbis, & Orbis.
O quanta hoc unum funera funus habet!

Sed

Sed lætare tamen: tam duræ vulnera mortis
Nescio quid faustum, dum memorantur, habent.
Vivit adhuc, vivit Polonæ gloria Gentis
In CLEMENTINÆ *funere, vivit adhuc.*
Hæc extincta licet, priscis te laudibus ornat,
Atque tuum Cælo nomen, ut ante, feret.
Magna erat hac viva, fateor, Polonia: tanta
Sed nunquam, nisi sic occubuisset, erat.
Non referam lacrymas, quarum torrentibus auctus,
Ter volui tumidas in mare tristis aquas;
Non dicam atratæ pompæ spectacula, visa est
Queis majestatem vincere Roma suam;
Cæsareosque omnes longe superasse triumphos,
Ac veterum quævis magna trophæa Ducum;
Ast illud, quo non aliud præclarius ullum,
Nec potis est aliud rarius esse, loquar.
Sic doluere omnes in funere CLEMENTINÆ,
Ut nemo possit condoluisse magis.
Quisque sibi matrem, dominam sibi quisque peremptam
Ingemit esse: vetat dicere plura dolor.
Raro alias, projecta hasta cum casside, vidi
Romam tam laceris ingemuisse comis.
Olim Christinam, memini, sibi flevit ademptam,
Et Paulam flevit, flevit & Æmiliam,
Millenasque alias flevit, quas laudibus effert
Ad Cælum immodicis fama superstes adhuc.
Sed quid cum hac una reliquarum luctus & omnis
Aut dolor, aut mœror publicus Urbis habet?
Scilicet, in reliquis vidit quas omnibus olim
Divisas laudes, nomina, gesta, decus;
Omnia Roma videt collecta nitescere in una,
Omnia in hac una perdita Roma dolet.
Vix credas, sed vera loquor: sola illius ora,
Solaque vox, ejus corporis & species,
Angelicum quiddam, & plusquam mortale stupente
Spirabat populo; visaque lapsa Polo est.

 Nam

Nam Clementinam *quiſquis ſtetit ante, receſſit*
Æquior obſequio, purior eloquio.
Senſit & intra animam virtutis ſerpere caſtos
Igniculos, mentem ſenſit ad alta trahi.
Et ſubito flagrans divino totus amore,
Dedidicitque homines, edidicitque Deum.
Ergo pone modum lacrymis, quin plaude triumphis
Ipſe tuis, plaudo ſicut & ipſe meis.
Mortua Clementina *eſt; ſed niſi mortua, tantus*
Nec mihi nunc eſſet, nec tibi laudis honos.
Scilicet in ſolio non tanta fuiſſet avito
Clementina, *in eo funere quanta fuit.*
At ſi tanta tibi, mihi tanta eſt gloria; Patri
Quantus ab hac una Prole *futurus honos?*
Gloria quanta datur, datur at quam maxima; ſolus
Ille poteſt merito dicere, tota mea eſt.
Hæc & plura, tibi tua quæ mens ſuggerit, olli
Nomine redde meo, Viſtula amice, precor.
Ille dolet, meritoque dolet: ſolare dolentem;
Præcipua hæc ſtudii ſit tibi cura tui.
Scribere plura libet, ſapienti at ſcribimus; ergo
Scribere debemus non niſi pauca; vale.

EPITAPHIUM.

Grandis Avo & Patre, *major* Conjuge, *maxima factis*
Clementina *ſuis clauditur hoc tumulo.*

ALIUD.

Perlege: *in hac jacet Urna* Clementina.... *quid ultra?*
Omnia ab hoc uno nomine, lector, habes.

Ad Sere-

Ad Sereniſſimum CAROLUM Walliæ Principem.

O D E.

NAtura cum te, CAROLE, fingeret,
Se vicit ipſam, fudit & ultimas
Opes; in uno ſic lepores
Te Puero cumulavit omnes
Omneſque laudes. Quin animum & decus
Virile, ſublime ingenium & capax,
Mentemque, roburque, & decorem
Ipſa tibi dare viſa Virtus,
Mirata tantum poſſe. Iter arduum
Doctumque Pindi celſa ſuper juga
Carpis peragrandum? Vel ipſum
Montis apollinei cacumen
Es viſus ultro attingere. Ludicro
Tentanda parvus pulvere ſuſcipis
Dux bella? Mars quidam videris
Conſilioque potens & armis.
En Anglia olim, ſub Proavis tuis
Quæ militavit, longe animoſius
Nunc, te Duce, ardet præliari,
Inque tuis volitare ſignis.
Jamne ergo ceſſas? Eripe te moræ;
Regnumque, quod late uritur Anglicum,
Tuoſque, qui diro premuntur
Servitio, releva Britannos.
Quæ ſerta, Princeps, Gloria non parat,
Quas Aſtra palmas non tibi deſtinant,
Si quando, te naſcente, Cœlo
*Emicuit * nova ſtella, & Anglis*

 Fe-

* Ipſo Natali Principis die Sidus nitidiſſimum, quod nunquam alias, maxima cum admiratione totius Urbis in Cælis viſum eſt.

Felicitatem prodidit? Hoc brevi
Expectat a te Rex Pater, & suæ
Virtutis inspirare Nato
Magnanimos properavit ignes;
Idemque sperat Mater, & inferet
Vires ab alto vertice siderum,
Felix ubi regnat, triumphos
Unde tibi parat atque palmas.

Ad Serenissimum HENRICUM Ducem Eboracensem.

ODE.

INsigne Patris, Fratris & inclyti,
HENRICE, *lumen, famaque maxima,*
Lætare; te Virtus adultum
Edidit, exposuitque. Sanctæ
De Matris ulnis candida te Fides
Fovit receptum: te Pietas sinu
Excepit, adpressis & ori
Uberibus, docet educatque.
Inde illa recti pectoris indoles,
Celsæque mentis nuncia frons dedit
Ex oris aspectu sereni
Magnum animæ indicium eminentis.
O quantus alto pectore conditur
Virtutis ardor! Nempe domestica
Exempla te impellunt, Patrique
Ut similis similisque Matri
Formeris, urgent. Sed mihi fervido
Videris ardens agmina ducere, &
Dextra triumphali rotare
Fulmineum indomitumque ferrum.

Vi-

Videris oras nomen in ultimas
Virtute & armis ferre, ſuperbiens
Septemplici qua Nilus ore,
Qua rapidus ſecat arua Tigris.
Creſce ergo Princeps, & pueritiam
Prætervolans, ad præmia gloriæ
Contende: jam major, clariorque es,
Quam ut tacita lateas in umbra.
Dum creſcit ætas, dulcibus interim
Muſis remittas te, Puer, & Patris
Magnæque virtutem Parentis
De teneris mediteris annis.

ELO-

ELOGIA,
QUIBUS PRÆCIPUÆ
MARIÆ CLEMENTINÆ
VIRTUTES
Variis Collegii Urbani linguis breviter indicantur.

Dies pene integros orans traducit

HEBRAICE.

תַּדְלִיק הַמְּרִים אֵשׁ יוֹמָם בְּלִבָּהּ
שֶׁתַּעֲלֶה תָּמִיד לְשַׁדַּי תְּפִלָּה.
וַתֵּצֵא קְדֹשִׁים אֵשׁ מִן הַמִּזְבֵּחַ
וְתֹאכַל הַכֹּהֵן הָעוֹלָה זִבְחָהּ׃

Orans nec pulvillo utitur, nec ſedili.

GRÆCE.

ΗΡώνην βρότεον φορέουσαν δέρκεο χρῶτα,
Ἠνεκέως θαλυκρῇ εὐχομένην κραδίῃ.
Ὃν μάλα εὖ ἔρξαιτο, πνοιῇ προσέλθοισα Θεοῖο,
Ἀβληχρὸν φεύγει πᾶν τι ἔρεισμα γένυς.
Τοῖον ἄρ᾽ ἀμβροσίῳ ἐτελείετο ἔργον ἔρωτι,
Ὁππότε δὴ τὰ μέλη ἔξελεν ἐκ βάρεος.

D

Tanto

Ad quatuor & ultra horas immobilis coram divinissima Eucharistia diebus singulis perseverat.

ARABICE.

بكيت دمًا يوم النوى فمسحته :
بكفي فاحمرّت بناني من دمي .
وفارقت طيب العيش في فقدها وما :
طوفان نوح غير دمعي العندمِ .
وصرت هلال الشكّ ولولا تأوّهي :
خفيت وعدت موقعًا للتوهّمِ .
على فقد من قد جمّلت تاج ملكها :
وكانت شمسًا للظلام المقتمِ .
تلك التي وصفت بفضل وحكمة :
ونسك ينشر فضل بنت التنعّمِ .
واستغرقت في حبها نحو ربها :
فاكرم محبوب وحبًا من سمي .
تهدّ به ليلًا وتغدو به ضحى :
وتمسي كما تغدو بذاك الترنّمِ .
وحيث يكون مزيّحًا فوق مذبح :
تحاضر اليه كحبّ صبّ مغرمِ .
كانّه مغناطيسها جاذبًا لها :
وهي المعدن المنصوب ليس بجازم .
وفي قربه يومٌ لديها كلحظة :
وساعة ابعاد كدهر مدغمِ .
فهيهات احد مثلها عاد يمتثل :
لخدمة مولاه باكمل مراسمِ ۞

Tan-

Tanto ardore orat ac fide, ut aliena
a ſenſibus eſſe videatur.

SYRIACE.

[illegible] :
[illegible] .
[illegible] :
[illegible] .
[illegible] :
[illegible] .
[illegible] :
[illegible] ❖

In ſacris ædibus cum ipſis etiam infimi ordinis
mulierculis confundi gaudet.

ARMENICE.

Մարեամ Կղէմենթեան Թագուհի,
Ճշմարիտ հաւատոյ վկայի,
Եւ սա դուստր էր արքային,
Զարմն ընտրեցեալ Թագաւորի,
Բրիթանիոյ յոյժ ի Լեհաստանը,
Թագաւորին էր սիրեցեալ ։
Արդար վարուք էր փայլեցեալ,
Գործոց սրբոց հետեւեցեալ,
Բարեաց խրատուց հաւանեցեալ,
Եկեղեցւոյ հնազանդեցեալ,
Յորժամ եկեղեցին գնայր,
Եւ ընդ այլ ռամիկսն խառնեալ կայր,
Ոչ խորհելով զիւր մեծութեն,
Այլ լինէր յոյժ խոնարհութեն,
Հռովմայեցւոց յոյժ գովեցաւ,
Օրինակօք պսակեցաւ ։

Filios

Filios diebus ſingulis verbo & exemplo
ad pietatem inflammat.

CALDAICE.

ܠܐ ܦܣܩܝܢ ܕܝܢܝܢ . ܠܡܠܠܘܬܐ ܐܠܗܝܬܐ ܘܠܒܝܬܐ .
ܕܐܠܒܢܝܗ̇ ܡܢ ܫܒܝܚܘܬܐ . ܘܒܡܫܡܠܝܘܬܐ ܕܕܝܢܗ̇ .
ܠܐ ܫܒܩܐ ܕܢܗܘܐ ܠܒܢܝ̈ܐ ܡܢܘܬܐ ܕܡܫܡܠܝܘܬܐ .
ܦܩܕܐ ܡܠܬܗ̇ ܟܠ ܐܢܫ . ܐܦ ܐܝܟܢܐ ܕܠܐ ܡܦܠܓܘܬܐ .
ܒܐܟܡܐ ܡܪܟܢܢܘ ܐܦ ܡܠܬܗ̇ . ܗܝ ܕܚܒܐ ܘܠܐܒܐ ܠܟܠܢܫ .
ܐܘ ܐܝܟ ܕܢ ܦܘܩܕܢܐ ܕܐܠܗܐ . ܕܝ ܠܟܠܗܝܢ ܒܝܬܝܐ ܐܒܗܬܐ ܀

Ægrotantibus adeo amanter inſervit, ut officia
quælibet, etſi viliora, non dedignetur.

COPTICE.

Ⲙⲏⲧⲓ ⲛ̀ⲛⲉⲕⲥⲱ̀ⲟⲩⲛ ⲙ̀ⲙⲟⲛ
Ⲁⲥⲉ̀ⲣⲃⲱⲕⲓ ⲛ̀ ⲟⲩⲟⲛ ⲛⲓⲃⲉⲛ ⲟⲛ
Ⲙⲏⲧⲓ ϩⲁⲣⲁ ⲛ̀ⲧⲉ
ⲛⲓⲃⲉⲛ ⲑⲙⲁⲩ ⲧⲉ:
Ⲛⲉⲙ ⲟⲩⲙⲉϣϯ ⲙ̀ ⲙⲉⲧϩⲉⲗϫⲉ
Ⲟⲩϥⲓⲣⲱⲟⲩϣ ⲟⲩⲑⲉⲃⲓⲟ̀ ⲛ̀ ϩⲏⲧϫⲉ.
Ⲛ ⲟⲩϫⲱⲃ ⲛⲓⲃⲉⲛ ⲛ̀ϩⲟⲩⲟ̀ ⲛ̀ ⲡⲓϣⲱⲛⲓ ⲇⲉ ⲟⲛ
Ϧⲉⲛ ⲛⲏ ⲉⲧⲑⲉⲃⲓⲏⲟⲩⲧ ⲉ̀ⲙⲁϣⲱ ⲛ̀ϥϣⲉⲙϣⲓ ⲟⲛ
Ϧⲉⲛ ⲟⲩ ⲙⲉϣϯ ⲙ̀ⲡⲙⲉⲓ ⲛ̀ ⲱⲟⲩ
ⲛ̀ ⲟⲩⲙⲉⲧⲭⲟⲙ ⲇⲉ ⲁϥϣⲉⲙϣⲓ̀ ⲙ̀ⲙⲱⲟⲩ ∴
Ϩⲓⲛⲁ ⲙ̀ ⲡⲱⲛϧ ⲛ̀ϥϣⲉ̀ⲙⲙⲟ ⲉⲥⲁ̀ⲣⲉϩ ⲉ̀ ⲣⲟϥ
Ⲙ ⲡⲉⲥⲱⲛϩⲉ̀ⲃⲟⲗ ⲧⲉ ⲁϥϫⲱ ⲙ̀ ⲙⲟϥ ∴
Ⲟⲩⲟϩ ⲑⲏ ⲉⲧⲁⲥⲁ̀ⲓⲁⲓ ⲙ̀ ⲡⲙⲉⲩⲓ ⲛ̀ⲧⲉ ⲡⲁⲣⲉⲧⲏ
Ⲉⲧⲉ ⲛ ⲛ̀ⲓⲣⲟⲙⲡⲓ ⲛ̀ ⲟⲩ ⲙ̀ⲡϣⲁ ⲁϥϫⲱϫⲓ ⲉⲧϫⲏ
Ϩⲟⲧⲁⲛ ⲁϥⲉⲣϩⲏⲧⲥ ⲟ̀ⲩⲕⲉ ∴
Ⲁϥϫⲏⲕⲉ̀ⲃⲟⲗ ⲙ̀ⲙⲏⲓ ⲕⲉ.

Propriis manibus pannulos præparat, & linea filamenta expedit ad ægrotantium ulcera medicanda.

TURCICE.

مريّم كلمنتينه بادشاه زاده ايكن
كنديسى مبارك دستيلن
تيفديك ايدريدى كتان بزندن
واندى كندى سادارتيلن
مكانى هاستالره كدريدى
زيارت ايدوب هاستالرى كندى قلبندن
رحمه كلوب حسانت ايتمه ايلن
واول كتان تيفديكينى جراهلره ورب
كى سرسنلر اول مسكينلر ياراسينه

Subuculas & veſtes, propriis manibus ſutas, pauperibus diſtribuit.

POLONICE.

Męzney Heroiny szukasz?
Patrz na KLEMENTYNE.
Ta zaiſte rękę ſwo ſciongnela do pracy;
Albowiem ſceptrem wzgardziwszy,
Przonsc, y szyc nie zaniedbala,
A wiele nad podziw odzienia ſporzondziwszy,
Żebrzoncych wnie odziewala,
A tak,
Rękę ſwo dyrygowala ku uboſtwu.
Więc ſtancie wkroku Synowie oney
A gloſcie tak wielko ſwiontobliwosc
Wiele bowiem Corek ſię wzbogacilo,
Lecz ta
Wszyſtke przewyższyla.

Qui-

Quibus pudor eſt mendicare, eleemoſynas clanculum elargitur.

RUTHENICE.

Слы́шите лю́дие, внимаї́те ꙗ҆зы́ци,
Ели́ко
Ма́рїа Климе́нти́на
Ни́щїмъ всѣ́мъ тща́лива бы́ваетъ,
Дабы̀
Егда̀ невѣ́сть лѣ́ви́ца, что̀ твори́тъ десни́ца,
Ни́щетꙋ, и҆ сра́мотꙋ въспита́а,
И҆сти́нна Еѵа́нгелїа наслѣ́дница
Та̀ко
Мі́ръ всѣ́мъ бы́ти жела́етъ, а́ не зрѣ́ти.

Suis ſeſe veſtibus exuit, ut eis & pauperes induat, & ornet altaria.

TEUTHONICE.

WAs iſt / worauff die Welt ſo ſtarck ihre Augen wirfft!
Was vor einen Tugend-ſchatz rühmt jetz ein jedermann!
Was wunder ſiehet man! was Lobens ſchall erklingen.
Ich ſage die Demuth es iſt.
Von weme höret mann des preiſens werthe ſachen;
Weſſens Leben iſt nunmehr der gantzen Welt gegeben?
Alſo daß Keiner iſt / ſo nicht zu rühmen weiß.
Einer Königin es gilt.
Man ſieht / verwundert auch: Kein Könichlicher Pracht
Von Ihr vernommen wirdt; ein jeder erſtaunet mehr /
Wie das Gemüth ſo gar der Weldt / und eitelen Ruhm
Gute Nacht geſaget hat.
Solches aber nicht genug / viel gröſſeres Lob iſt übrig
Die Kleider ſo Sie trägt / wirfft ſie gar ſchnell von Sich /
Die Armenn Ziehret ſie mit ſelbigen ohne bitten.
Dieſes gewiß groſſe Demuth iſt.
Die Göttliche Ehr / wie auch den Zierath ſeiner Kirchen
Stets dencket das Gemuth; die Koniglichen Kleider
Die werden zu den Glantz der Altäre aufgeopfert.
O groſſe Gottes Furcht!

Nurſino populo, a terræmotus ruinis in extremam rerum omnium inopiam redacto, ingentem pecuniæ vim ſubminiſtrat.

HUNGARICE.

Szeginyeknek annya
Akar minymö elveſzék népiben,
Sze ſzirasával
Sze décsérettel fel nem magaſtalhatik.
Mely ſzeginyeknek ſzemit terülgette ilö,
Az ſzerencſiſeknek orcsát nedveſiti halva.
Aſzt egedül felüle Roma neheſtelhethety,
Hogy nem adot tardandò vigaſtaláſokat
Aky adot legy nagyobikat.
A` menyektül rendeltetet
Csintalan follo idönek pildanak,
Mely akarkinek vitkeit maga ſzerencsivel
E's ſzorongatáſſal megy jobitháthatta,
Mindent maga ſzerencsinek nyereſzégét
Maſzok nyomoruságoknak ſzegicſigre hitette.
Besél Roma, Nurſia Biſonies.

Adeo abhorret a faſtu, ut quæ dignitate Principibus excellit, facilitate par infimis videatur.

GEORGIANE.

მარიამმა კლემენტინამა სარკე იყო სიწმიდობი სა:
მორწმუნე ყუფლის მჴევალი, და დედოფალი ინგლიზი სა:
რიგინდ ქალი იყო და რძალი მან სრულადდიდ ჴელმწიფი სა:
გალახა თავდაბლობითა დიდება ამაო სოფლი სა:

Nihil

Nihil de ſua dignitate ſollicita, veſtes adhibet
cum intimas, tum extimas longo
uſu detritas.

SLAVONICE.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Tam demiſſe de ſe ſentit, ut a nullo unquam
coram laudari patiatur.

SUECE.

Efter arfwſünden/
är med menniſkian den wanan född/
Att hwar ock een känner wähl den andras feel/
Män ſällan dee ſyna:
Hwar ock een ſmecklar ſey ſielfw/
Ock ſkrüter/
Ock ſå lätt ſom man troor de andra laſtwärdiga
Så lätt håller man ſey ſkielfw berömmelig.
Hennes Mayeſtet Waar den galenſkapen fry/
Drottningen afw Engelland tückte ſå lytet om ſey/
Att hennes ſtoora hiärta/
Toogh till föracht/
Om någen berömde hänna/
Ock een annan ſkulle intet ſöcka med ſådan flyt beröm/
Säm Hennes Mayeſtet förſtöttet/
Ock undflüddet.

Nec ad Tuſculanas delicias, nec ad Urbis
amænitates, aut alia quævis
ſpectacula divertit.

MALABARICE.

ܠܐ ܠܒܘܣ̈ܡܐ ܫܓܝ ܦܪ̈ܝܕܐ. ܐܦܠܐ ܕܒܣ̈ܝܡܐ
ܪܘܡܝ̈ܐ:
ܠܡܬ̈ܠܡܐ ܕܗܘ ܒܒܗܠܐ ܢܒܕܝܢ ܣܕܩ ܐܠܦܐ
ܢܦܩ̈ܝܢ.
ܐܠܐ ܒܟܪ̈ܝܐ ܕܕܒܩܘܬܐ. ܕܟܦܫܝܢ ܗܢܝܢ
ܒܡܒܥܘܕܝܬܐ.
ܕܒ ܡܬܢܝܚܝܢ ܒܦܘܚܬܐ ܕܠܐ ܒܡܘܒܠܐ ܐܘܠܐ
ܫܒܝܠܐ
ܦ. ܒܠܒܘܬܐ ܦܢܝ ܒܝܕܬ. ܕܒܝ ܠܠܘ̈ܕܝܢ
ܐܬܦܫܡܝܚ.
ܠܒܘܣ̈ܡܐ ܕܡ̈ܟܠܐ ܦ. ܠܒܣܝܚ. ܘܡܢܝܢܘܬܐ
ܐܬܦܪܣܝܚ ⁘

Tam

Tam parco utitur cibo, ut ex virtute Divini Panis,
quo piiſſime veſcitur, divinitus vivere
videatur.

GRÆCE.

Σεμνῆς λεπτότατον κρείσσης γείνετο βρῶμα,
Ἤγαγε καὶ στάσεως ἦμαρ ἐπιχθονίης.
Τίπτε δὲ τοῦτ' ἔπελεν; περικαλλὲς δῶρον ἐκείνῃ
Πόρσυνεν ἀτρεκέως ἄρτος ὁ θεσπέσιος.
Ἔμπρεπε τῇ βίοτος θνητῶν πολὺ φέρτερος ἄλλων,
Ἤπερ μακεστέρου μὴ μελέτωσι βίου.

Præſervidam naturam ita virtute reprimit, ut quovis
iræ motu compreſſo, ſemper hilari vultu
verbiſque manſuetiſſimis uſa ſit.

JLLYRICE.

NEdoſtojna Kojoi Silla
Otè puke, i Vojske Suita,
Duuh ſvoj Ȝarſtuo ucinilla
Jeſt gnoj Kripoſt plemenita.
Pohotienſtua ovde udavja
J ſmucchiegnju daje reda,
Ovde xeglie plahe uſtavja,
Ovde ſebbi zapovieda.
Ovde ſarxbee oghneniti
Plam, s' mudroſtju ugaſuje,
Ovde Sarzu ſtanoviti.
Zakon daje, i Uladuje.
O' çeſtite dobitnize
Slavna Kruna, Kragliaſco dillo!
Ghdije Raſum Sctap Kraglize,
A' priſtoglie Sarze millo.

Nemo

Nemo ad illam acceſſit, qui melior non ab illa diſceſſerit.

EPIROTICE.

UN ju thom, ò burra, ò gràa,
T'arbenèſc Trima, e Vaſcia
E' ju ȣogna t' mbȥàa.
Doni fis, doni fucchj
Buc' rj e ſceit' rj?
Ghith im ba an, ghith icaa
Clementina, erghianda Mar'
Dò eȥeti t' jeſc' mbjȥèe
Cus' dò jee, i chrivar' l' auȥuar'
Iſcruar' me cach' loghièe?
Pò a'fròu; pa veſctèe
Se deſcirim mȣ cuur' s' chèe
Psè m' atȣ cùs dò uchiàs
Scium mȣ imir' andei ù pruar.

Mortem ſibi ante annum prævidet, & prædicit.

HOLLANDICE.

MEn Verwondert Sigh dat CLEMENTINA
Den dagh haarders doots voorſiet
En voorſeght.
Het is wat wonders! dogh ik verwondere
Myniet: want ſekerlyck
Jdts iſſer verholen, dat meerder wonders
Baart.
Namentlyck haar leven
T'welck is geweeſt voor jder
Menſch
Een gedurige berydinge voor de doot.

Acer-

Acerbiſſima diutini morbi incommoda ad mortem
uſque conſtantiſſime tolerat.

TARTARICE

أوجن سبفات خناه سكننجاه اولومغون بيمش :
منده ميريم كلمنتينـــه
بولده ياتاخـــاه .
بجيك اولتورماخا بولور كمسه سكملنجاه
عوملاخـــه اوسطه .
اه بيلبرخه ارو اوريناخ چكدلجاه
يرغـــه ســـاغ بولده اولاخ سفخلردان
يكبولده سخنجلرخنه اولغن
اون عردان سخنجيلردان بجيك اوزو بولغانده
اولاخ بولده .

SANCTISSIME MORITUR.

HÆc humanarum rerum conditio eſt,
Ubi ad maturitatem pervenerint,
Cito interire.
Eripit ſeſe ex oculis perfecta virtus:
Et quidquid
Pervenit ad ſummum, currit ad exitum.
Quid mirum igitur
Si MARIA CLEMENTINA
Tam florenti ætate moriatur?
Virtutum omnium faſtigium attigit,
Adeoque
Vitæ maturitatem explevit.

At

At ſi
Moritur tempori, naſcitur æternitati;
Nec aliter mori debet
Quæ ſemper vixit ut moritura,
Et quæ moriens,
Deum docuit timendum eſſe non mortem.
Habes igitur, lector,
Luctus argumentum, & gaudii;
Alterum mors, alterum virtus miniſtrat.
Sed cum
Alterum impediatur ab altero,
A dolore ſcilicet gaudium, a gaudio dolor;
Quod facere unum potes ac debes,
A MARIÆ CLEMENTINÆ
Piiſſima vita, ſanctiſſima morte,
Diſce vivere,
Diſce mori.

